

**ТАЛАБАЛАРНИ МОДУЛЛИ-КОМПЕТЕНТЛИ ЁНДАШУВ
АСОСИДА ЎҚИТИШ АФЗАЛЛИКЛАРИ**

Нарбеков Н.Н

Жиззах политехника институти

“Умумтехника фанлари” кафедраси доцент в.б

Парманов Н.Н

Жиззах политехника институти

“Умумтехника фанлари” кафедраси ассистент

Замонавий дунёнинг энг муҳим тендентсияларидан бири жамият ҳаётини халқаролаштириш, иқтисодий, ижтимоий муносабатларни, илм-фанни, маданиятни, таълимни қамраб оладиган интеграция жараёнларини ривожлантиришдир. Шунга қарамасдан, айрим мамлакатларда шакллланган асрлик тендентсиялар сақланиб қолмоқда. Анъаналарни сақлаб қолиш, мамлакатлар, халқлар, давлатлар интеграцияси йўлида кучли тўсиқ бўлиб қолмоқда. Шунга қарамай, ижтимоий ҳаётнинг бир қатор соҳаларида яқинлик мавжуд. Бу янгиликларни таълим соҳасига кириши таълимда катта бурилишларга олиб келади ва ишлаб чиқариш билан интеграцияни кучайтиради.

Бугунги кунга келиб Республикамизда таълим ва таълимнинг моҳияти ўзгаради. Шу нуқтаи назардан, таълим стандартлари, дастурлари ва ўқитиш усуллари қайта кўриб чиқиш талаб қилинади. Дунё тажрибасидан келиб чиққан ҳолда Республикамиз Олий таълим муаассасалари ҳам босқичма-босқич кредит-модул тизимига ўтказилмоқда. Шу билан бирга таълимни ташкил этишда турли хил ёндашувли ўқитиш тизими ҳам жорий қилинмоқда. Буларнинг барчаси таълим сифатини ошириш орқали, жамият ривожини учун омил ҳисобланади.

Таълим жараёнини ташкил этишнинг модулли-компетентли ёндашувнинг моҳияти нима? Унинг кучли ва заиф томонлари қандай?

Ўқув жараёнини ташкил этишда модулли-компетентли ёндашув, шубҳасиз, кучли томонларга эга. Модулни ўқув жараёнига киритиш талабаларнинг мустақил ишини сезиларли даражада фаоллаштиради, ўқув меҳнатини рағбатлантиришни кучайтиради, талабаларни кескин равишда индивидуаллаштиради. Талабалар учун курсларнинг бир мунча мураккаблиги туфайли олий таълим битирувчиларининг интеллектуал меҳнат миқдори ва сифати бўйича сезиларли фарқланишига, фаол ва ижодий таълим олган талабаларнинг бошланғич имкониятларини оширишга олиб келади.

Талабалар ва ўқитувчиларнинг интерактивлигини таъминловчи ўқув меҳнатини баҳолашнинг янги бирликлари - кредитлар жорий этилмоқда. Бу компьютер техникаси, ахборот технологияларидан янада фаол фойдаланишга,

замонавий фаол ўқитиш усуллари жорий этишга олиб келади (тренинг, бизнес-ўйинлар, одатий маърузалар ва семинарлар вақтига мос келмайдиган рол ўйинлари), ўқитувчилар ва айниқса, талабаларнинг иш натижаси.

Модулли-копонетли ўтиш мавжуд давлат таълим стандартларини ўзгартиришни талаб қилади. Натижада-ўқитувчининг ролини ўзгартиради, унинг таълимдаги иштирокини камайтиради.

Таълим парадигмасининг ўзгариши инсоннинг ижтимоий дунёга кириши, бу дунёда самарали мослашиши ва таълимни янада тўлиқ, шахсий ва ижтимоий интеграцияланган натижалар билан таъминлаш масаласини шакллантириш зарурати билан боғлиқ. Бундай интеграл ижтимоий-шахсий-хулқ-атворли ҳодисанинг умумий таърифи сифатида мотивацион-қиймат, компонентлар тўпламидаги таълимнинг натижаси сифатида “ваколат” деб таърифланган:

Таълим ва ишлаб чиқариш соҳасига қўйиладиган талаблар:

-ўзгарувчан ижтимоий-иқтисодий ҳақиқатга жавобан таълим мазмунини янгилаш;

-инсоннинг ўқув режалари ва ўқув вазиятларидан ташқарида самарали ҳаракат қилиш қобилияти шакллантириш;

-радикал модернизация воситаси кучайтириш;

-қобилиятни ушбу малаканинг дастлаб пайдо бўлган шароитлардан бошқа шароитларга ўтказиш;

-мутахассиснинг муайян шахсга қўшилишига тайёрлиги ёки келажакдаги касбий фаолиятга тайёргарлик хусусияти ошириш;

-қўшлаб анъанавий ёндашувларнинг замонавий корреляцияси, шу жумладан: маданий; илмий ва таълим йўлга қўйиш;

Характерловчи компетенциялар қуйидагилардан иборат:

-таълим тизимларининг бирлиги ва ишончилигини йўқотиш, меҳнат бозорини ва унга алоқадор таълим хизматлари бозорини шакллантириш;

-таълим тизимининг фаолиятида таълим дастурларининг ўзгарувчанлиги ва муқобиллиги, рақобат ва тижорат омилларининг ортиши;

-таълимдаги давлат функсиясини ўзгартириш : умумий назорат ва режалаштиришдан-таълимда юзага келадиган муносабатларни умумий ҳуқуқий тартибга солиш;

Битирувчи томонидан ишлаб чиқилган билим, кўникма ва компетенциялар тўплами кўриб чиқиладиган таълим жараёнининг натижаларига эътибор бериш таълимнинг яқунланишини кўрсатади. Касбий фаолият маданияти, келажакда мутахассиснинг малакавий меъёрга мувофиқлиги даражаси сифатида қаралади. Шу нуқтаи назардан, касбий таълимнинг асосий натижаси сифатида келажакдаги мутахассиснинг профессионал фаолияти маданияти пайдо бўлади.

Шу нуқтаи назардан, келажакдаги мутахассиснинг профессионал фаолият маданиятининг мазмуни биз профессионал малакаларни билим ва кўникмаларга эга бўлишдан ташқари қобилиятлар сифатида моделлаштириш нуқтаи назаридан кўриб чиқамиз

■ назарий ва тушунчаларни, шунингдек, тажрибадан олинган норасмий билимлардан фойдаланишни ўз ичига олган билим қобилияти;

■ функционал ваколат, яъни шахснинг муайян фаолият соҳасида амалга ошириши керак бўлган нарса, маданият меъёрларига эътибор бериш;

■ шахсий ваколат - муайян вазиятда хулқ-атвор қобилиятлари, рефлексга эга бўлиш, ўз-ўзини ривожлантириш қобилиятлари, ўзини такомиллаштириш ва ижодий ўз-ўзини англаш;

■ ахлоқий ваколат-универсал ва профессионал кадриятларга, бағрикенгликка ва бошқаларга эътибор бериш.

Шуни қайд этиш жоизги бугунги кунда Республикамизда олиб борилаётган таълим борасидаги барча жараёнлар, таълим тизимини янада ислоҳ қилган ҳолда, талабаларга пухта билим бериш орқали жамиятни турли соҳаларида сезиларли ютуқларга эришишдан иборат. Таълимни модулли-компетентли ёндашув орқали ташкил этиш талабаларни фанларни ўзлаштиришда мустақил таълимни кўпайтириш орқали мустақил фикр юритишни шакллантириб, жамиятда ўз ўрнини эгаллашга ёрдам беради.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Ўзбекистон Республикаси олий таълим тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепцияси. 2019 йил 8 октябр.

2. Курилева Н.А. Развитие технических способностей учащихся при обучении физике в основной школе [текст]: дис... канд.пед.наук 2007.-236с

3. Ковалев А.Г. Психология литературного творчества [текст]: ЛГУ, 1960.-136с

4. Narbekov N. N. PREPARING STUDENTS FOR INNOVATIVE ENGINEERING ACTIVITIES AS A PEDAGOGICAL PROBLEM //ПРОРЫВНЫЕ НАУЧНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ КАК ДВИГАТЕЛЬ НАУКИ: сборник статей Международной научно-практической конференции (12 февраля 2022 г, г. Калуга).-Уфа: OMEGA. – 2022. – С. 15.

5. Игамбердиев, Х. Х., & Нарбеков, Н. Н. (2021). ПУТИ РАЗВИТИИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ БУДУЩИХ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ. Universum: технические науки, (5-1 (86)), 32-34.

6. Narmatovich, N. N. (2021). Methodology Of Training Engineers For Professional Activity On The Basis Of Module-Competent Approach. 湖南大学学报 (自然科学版), 48(12).

7. Нарбеков, Н. Н. (2022). МОДУЛЬНО-КОМПЕТЕНТНОСТНЫЙ ПОДХОД В СОВРЕМЕННОМ ВЫСШЕМ ОБРАЗОВАНИИ. Universum: технические науки, (1-1 (94)), 10-12.

8. Игамбердиев, Х. Х., & Нарбеков, Н. Н. (2019). ПРОБЛЕМЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ОБУЧЕНИЯ ПРИКЛАДНОЙ МЕХАНИКЕ И ИХ ТЕОРЕТИЧЕСКО-ПРАКТИЧЕСКИЕ РЕШЕНИЯ. вопросы технических и физико-математических наук в свете современных исследований (pp. 28-33).

9. Игамбердиев, Х. Х., & Нарбеков, Н. Н. (2021). СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО МАСТЕРСТВА ПРЕПОДАВАТЕЛЯ. ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ И ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ (pp. 31-33).